

Taajamaympäristön monimuotoisuus

Kirsi Kuoppamäki, FT, Dos., ympäristöasiantuntija, tutkija

Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys ry

Helsingin yliopisto, Bio- ja ympäristötieteellinen tiedekunta

UNIVERSITY OF HELSINKI

Monimuotoiset, heterogeeniset, mosaiikkimaiset kaupungit

Perinteinen vesienhallinta rakennetuilla alueilla

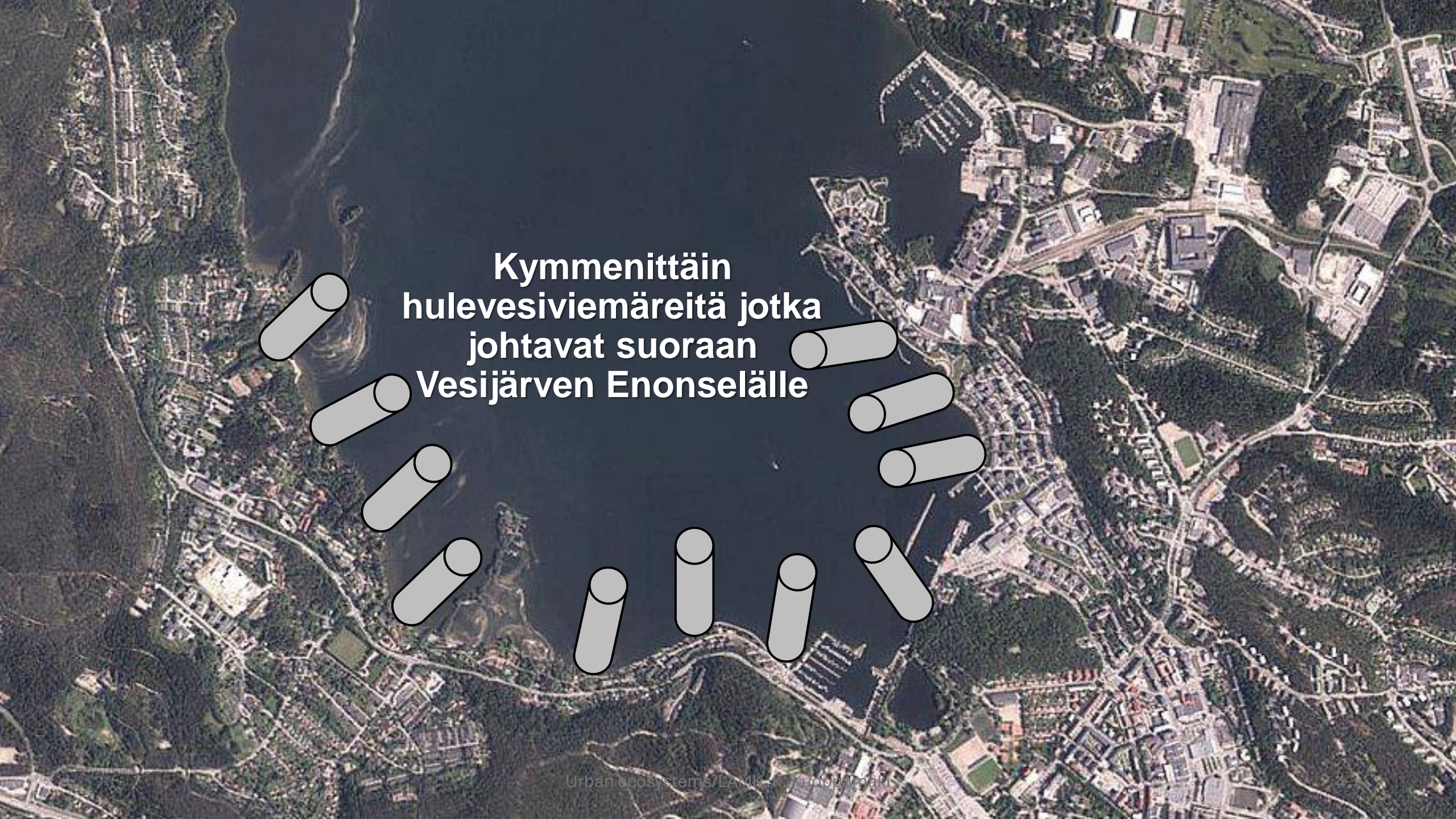

Vesijärven satama, Lahti

Hulevesi ja sen mukanaan kuljettamat aineet ohjataan tehokkaasti maanalaiseen hulevesiviemärijärjestelmään...

... ja sitä kautta lähimpään vesistöön

**Kymmenittäin
hulevesiviemäreitä jotka
johtavat suoraan
Vesijärven Enonselälle**

LAKE VESIJÄRVI
Drainage area and its sub-drainages

Lahden kaupunkialueelta hulevesiviemärien kautta Enonselkään tuleva hulevesivalunta noin 6,3 miljoonaa m³/v. Sen mukana:

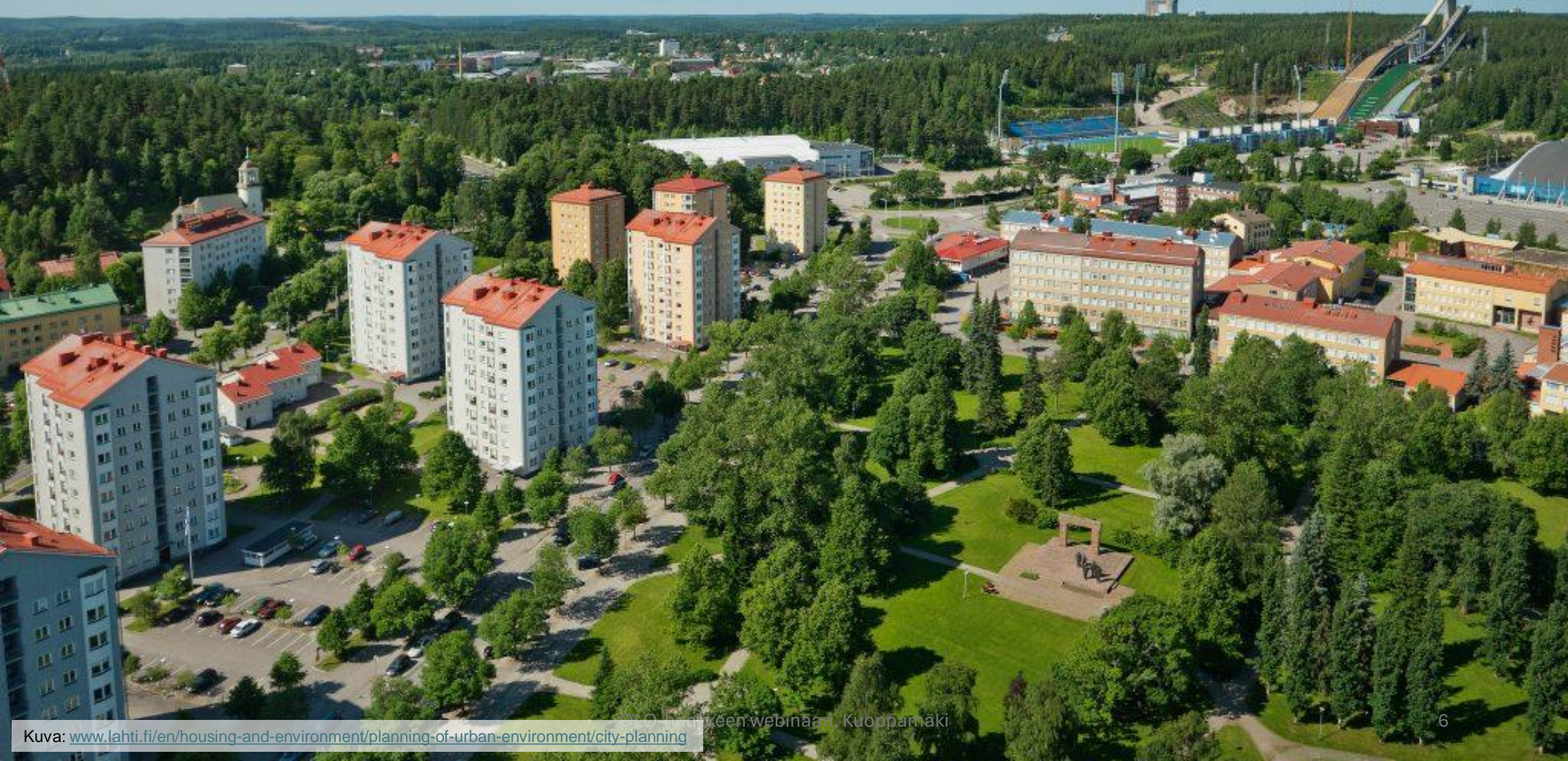
- fosforia 1 500 kg/v, typpeä 12 000 kg/v
- 36 % fosforin, 10 % typen kuormituksesta

→ Hulevedet vaikuttavat erittäin oleellisesti Enonselän rehevyyteen

www.vesijarvi.fi/wp-content/uploads/2019/05/vesijarviohjelma16_18.pdf

Viheralueet imevät, suodattavat vettä

Kaupunkivihreän rahallinen arvo hulevesien hallinnassa

Riippuen päällystettyjen, vettä läpäisemättömien pintojen osuudesta, pelkästään hulevesien hallinnan osalta kaupunkivihreän arvo on

90 000 – 270 000 €/ha/v

Ecosystem Services 28 (2017) 17–27

Contents lists available at [ScienceDirect](#)

Ecosystem Services

journal homepage: www.elsevier.com/locate/ecoser

Monetary value of urban green space as an ecosystem service provider: A case study of urban runoff management in Finland

Sveta Silvennoinen^a, Maija Taka^b, Vesa Yli-Pelkonen^{c,*}, Harri Koivusalo^b, Markku Ollikainen^d, Heikki Setälä^a

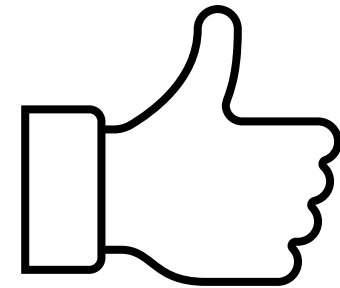
Urban Ecosystems / Kuoppamäki

Entäpä kaupunkivihreän luonnon monimuotoisuuden arvo ja kaikkien muiden hyötyjen arvo?

- Lisää kaupunkivihreää!
- Hulevesien hallinta
- Luonnon monimuotoisuutta

**Tyypillinen argumentti:
"ei ole tilaa"**

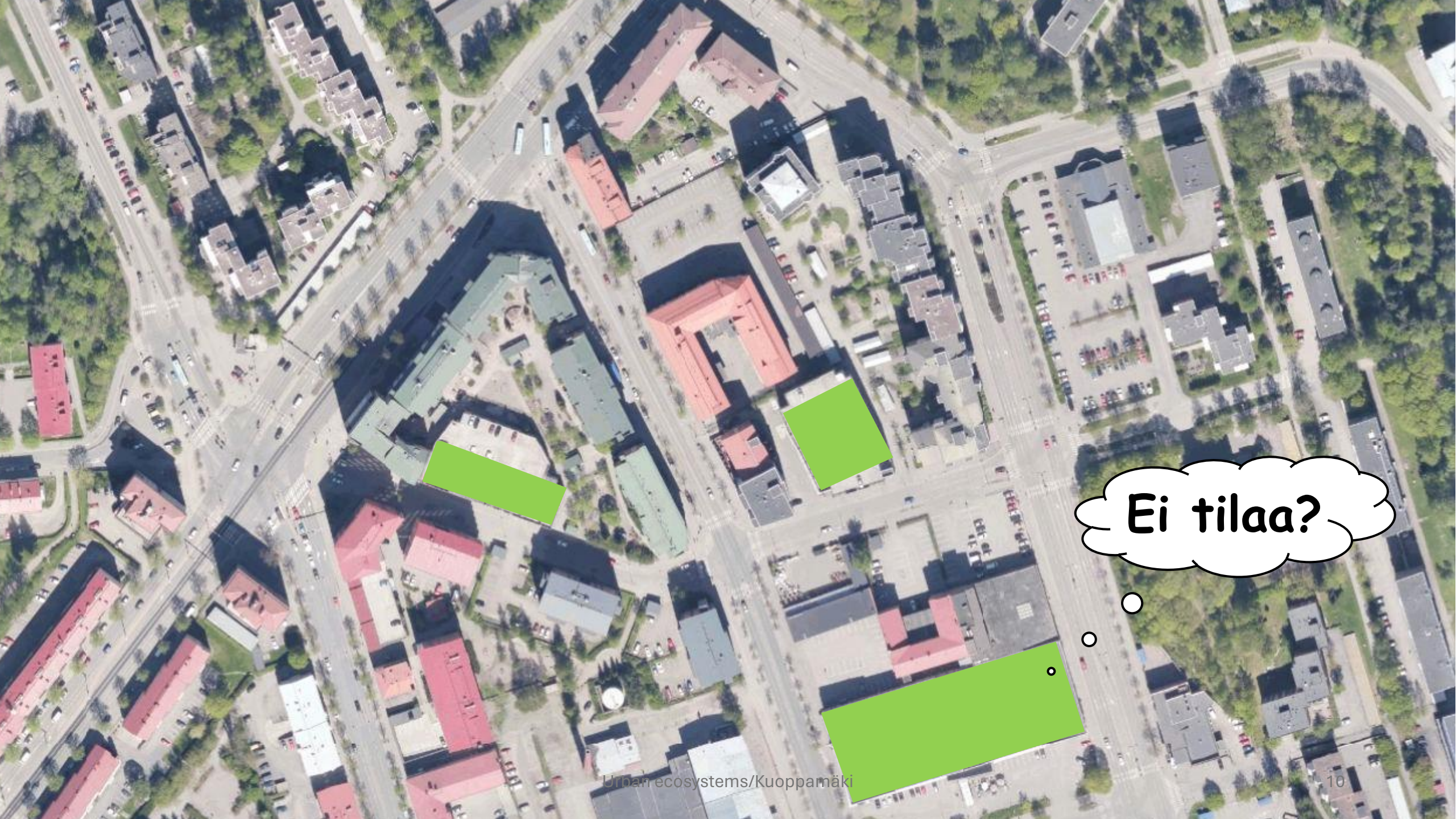

Lahti 1.8.2018

Kuva: Mirja Hussain, Etelä-Suomen Sanomat

**Tonttimaan arvo
toinen rajoittava
tekijä**

Ei tilaa?

Kaupungeissa paljon kattopinta-alaa → hyödyntäminen hulevesihallinnassa

- Kaupunkitulvat tiiviisti rakennetuilla keskusta-alueilla
- Katutasolla rajallisesti tilaa luontoperustaisille ratkaisuille
- Keskusta-alueiden päällystetystä pinta-alasta n. puolet kattoja
(Stovin et al. 2012; J. Hydrol. 414-415, 148–161)
- RT 85-11204 Viherkatot ja katto- ja kansipuutarhat, Rakennustieto 2016
- **Viherkatot eli kasvikatot → luonnon monimuotoisuutta!**

Urban Forestry & Urban Greening 49 (2020) 126644

ELSEVIER

Contents lists available at ScienceDirect

Urban Forestry & Urban Greening

journal homepage: www.elsevier.com/locate/ufug

A revised terminology for vegetated rooftops based on function and vegetation

D. Johan Kotze^{a,*}, Kirsi Kuoppamäki^a, Juhamatti Niemikapee^a, Marja Mesimäki^a, Ville Vaurola^a,
Susanna Lehvävirta^{a,b}

<https://doi.org/10.1016/j.ufug.2020.126644>

Kuva: www.lahti.fi/uutiset/uusi2030-keskustan-lukemiseen-tavoitetila-efence-kaupungin-hallitukseen

Näkymä ikkunasta katolle: bitumia

A photograph of a green roof garden. The roof is covered with a variety of plants, including yellow and purple flowers, and green foliage. A central drainage channel is filled with grey gravel. In the background, a building with a blue roof and a chimney is visible. A string of colorful flags hangs across the top of the image.

Toisenlainen näkymä katolle: kasvillisuutta

bitumia

kasvillisuutta

Monimuotoisuus kotimaisista kasveista ja materiaaleista

Järviruokoa Vesijärveltä salaojakerrokseksi muovisen kennolevyn sijasta!

1 vuosi myöhemmin

2 vuotta myöhemmin

3 vuotta myöhemmin

6 vuotta myöhemmin

Kasvikatot: villejä kaupunki-elementtejä

Vegetated roofs: wild urban elements

- Ihmisen rakentamia ja kontrolloimia, varsin yksinkertaisia ekosysteemejä verrattuna luonnon ekosysteemeihin
- Suuri ajallinen vaihtelu → silti monimutkaisuus
✓ **ja monimuotoisuus**
- Rakennetuissa ekosysteemeissä aina “villi” elementti
- Villiys kannattaa hyväksyä – ja ottaa huomioon kun suunnitellaan kaupunkien vihreää infrastruktuuria
- Monenlaisia ekosysteemipalveluita

Alkaline habitat for vegetated roofs? Ecosystem dynamics in a vegetated roof with crushed concrete-based substrate

Miia Jauni^{a,c}, Kirsi Kuoppamäki^{b,*}, Marleena Hagner^{b,d}, Marju Prass^b, Taina Suonio^a, Ann-Mari Fransson^c, Susanna Lehvävirta^{a,e}

<https://doi.org/10.1016/j.ecoleng.2020.105970>

Kuvat: Marleena Hagner, Helsingin yliopisto & Luke

Kasvikattojen tarjoama luonnon monimuotoisuus: maaperäeläimiä

Nature-Based Solutions 1 (2021) 100001

Contents lists available at ScienceDirect

Nature-Based Solutions

journal homepage: www.elsevier.com/locate/nbsj

Nutrient dynamics and development of soil fauna in vegetated roofs with the focus on biochar amendment

Kirsi Kuoppamäki^{a,*}, Heikki Setälä^a, Marleena Hagner^{a,b}

^a Faculty of Biological and Environmental Sciences, Ecosystems and Environment Research Programme, University of Helsinki, Niemenkatu 73, Lahti FIN-15140, Finland

^b Plant Health, Natural Resources Institute Finland (Luke), Jokioinen 31600, Finland

<https://doi.org/10.1016/j.nbsj.2021.100001>

Urban Forestry & Urban Greening 88 (2023) 128082

Contents lists available at ScienceDirect

Urban Forestry & Urban Greening

journal homepage: www.elsevier.com/locate/ufug

Original article

Crushed concrete and biochar: A sustainable solution for vegetated roofs

Kirsi Kuoppamäki^{a,*}, Marju Prass^a, Marleena Hagner^{a,b}

^a Faculty of Biological and Environmental Sciences, Ecosystems and Environment Research Programme, University of Helsinki, Niemenkatu 73, FIN-15140 Lahti, Finland

^b Plant Health, Natural Resources Institute Finland (Luke), FIN-31600 Jokioinen, Finland

<https://doi.org/10.1016/j.ufug.2023.128082>

ppamäki

Kasvikattojen tarjoama luonnon monimuotoisuus: hyönteisiä (pölyttäjiä!)

Urban Ecosystems (2020) 23:1239–1252
<https://doi.org/10.1007/s11252-020-00978-4>

**Vegetated roofs in boreal climate support mobile open habitat
arthropods, with differentiation between meadow
and succulent roofs**

Kukka Kyrö¹ · D. Johan Kotze² · Małgorzata Anna Müllner¹ · Sanja Hakala³ · Elöd Kondorosy⁴ ·
Timo Pajunen⁵ · Ferenc Villisics⁶ · Susanna Lehvävirta^{1,7}

<https://doi.org/10.1007/s11252-020-00978-4>

www.helsinki.fi/fifth-dimension

A close-up photograph of a forest floor. Two mushrooms with smooth, light brown caps and stems are growing from a bed of moss. The surrounding vegetation includes various green plants, some with small red flowers, and some dried, brown leaves. The scene is brightly lit, suggesting a sunny day.

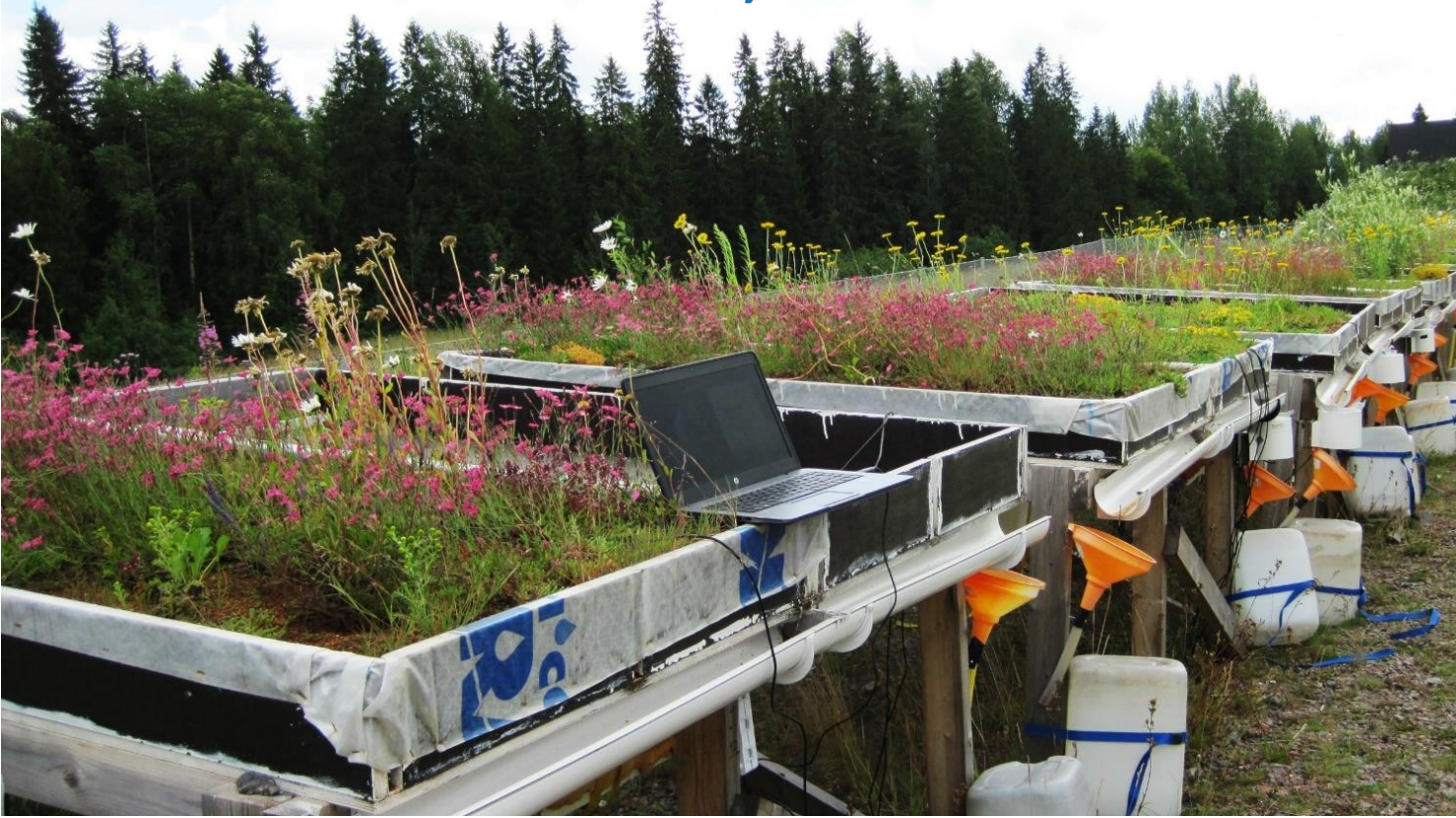
**Kasvikattojen tarjoama
luonnon monimuotoisuus:
sieniä**

Hulevesien hallintaa kasvikatoilla

- Määrän hallinta tehokkainta kesällä, kesä Suomessa sateisin vuodenaika (65-69% hulevedestä muodostuu kesällä; Valtanen et al. 2014; Hydrol. Proc. 28, 2639-2650)
- Myös kylmänä vuodenaikana kasvikatot imevät ja pidättävät vettä
- Vuositasolla pidättyi 45-70 % sateesta kasvualustaltaan 10 cm paksuilla kasvikatoilla
- Valunnan viipymä ja virtaaman hidastuminen → kaupunkitulvien hallinta (rankkasateet kesällä!)

Koekasvikattoja Lahdessa (kasvialustan paksuus 10 cm): 4 vuotta jatkuvatoimisia sadannan ja valunnan mittauksia 10 min resoluutiolla

Ecological Engineering 171 (2021) 106388

Contents lists available at ScienceDirect

Ecological Engineering

journal homepage: www.elsevier.com/locate/ecoleng

Vegetated roofs for managing stormwater quantity in cold climate

Kirsi Kuoppamäki

Faculty of Biological and Environmental Sciences, Ecosystems and Environment Research Programme, University of Helsinki, Niemenkatu 73, FIN-15140 Lahti, Finland

<https://doi.org/10.1016/j.ecoleng.2021.106388>

6300 m² kasvikatto Vantaalla (Dixi)

Tilaa siis on

Hulevesien hallintaa katutasossa: rakennettuja luonnonmukaisia ratkaisuja

Merituulentie, Espoo

Luonnonmukainen

www.lahti.fi/tiedostot/hulevesi-smart-clean

https://vesitalous.fi/wp-content/uploads/2019/03/VT1902_lowres.pdf

hulevesi

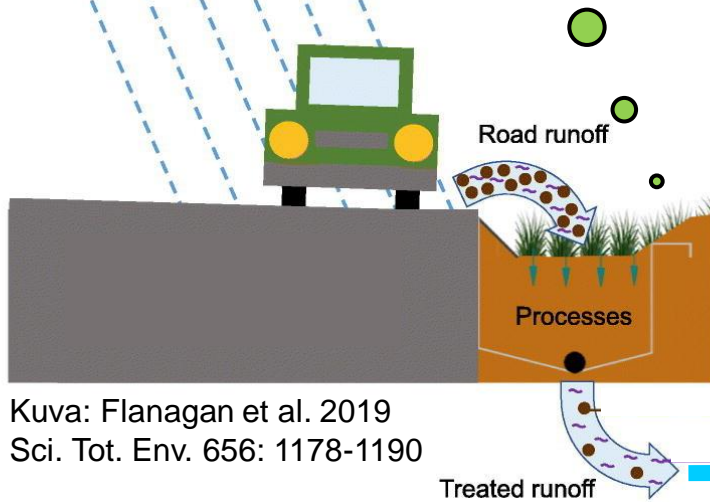
Biosuodatus

+

perinteinen hulevesien hallinta

Luonnon monimuotoisuutta

Kuva: Flanagan et al. 2019
Sci. Tot. Env. 656: 1178-1190

Hulevesi suodatettuna ja puhdistettuna lähivesistöön

Hulevesien hallintaa rakennetuilla alueilla: rakennettuja luonnonmukaisia ratkaisuja

Kuva 2. Länsi-Hennalaan vuonna 2017 laadittu tavoitesuunnitelma (vas.) sekä kesällä 2018 toteutettu hulevesijärjestelmä.

→ leikataan n. 180 kg fosforia ydinkeskustan alueen vuotuisesta hulevesikuormituksesta Vesijärven Enonselälle

Uudet hulevesien hallinnan Smart & Clean ratkaisut (Hule S&C)

www.lahti.fi/tiedostot/hulevesihankkeen-loppuraportti, https://vesitalous.fi/wp-content/uploads/2019/03/VT1902_lowres.pdf

Received: 9 October 2020 | Accepted: 19 January 2021

DOI: 10.1002/jeq2.20201

Journal of Environmental Quality

TECHNICAL REPORTS

Urban Pollutants

The ability of selected filter materials in removing nutrients, metals, and microplastics from stormwater in biofilter structures

Kirsi Kuoppamäki¹ | Stephan Pflugmacher Lima^{1,2,3} | Costanza Scopetani¹ | Heikki Setälä¹

<https://doi.org/10.1002/jeq2.20201>

Määrällistä vesienhallintaa katutasossa

Keuruu on tulvariskialuetta

Keski-Suomen ELY-keskus nimennyt maakunnan alueelle kaksi tulvariskialuetta: Jyväskylän ja Keuruun keskustaajamat

- tulvariskejä kohdistuu erityisesti asutukseen ja muuhun rakennettuun ympäristöön

Kerusselän valuma-alueen kunnostushanke

www.kvvy.fi/keurus

Tähän luontopolku?

Hulevesien luonnonmukainen hallinta maan tasalla
 → Luonnon monimuotoisuus

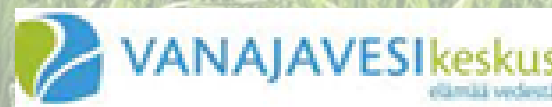

Vieraslajit voivat tukahduttaa luonnon monimuotoisuutta

Isosorsimo *Glyceria maxima*

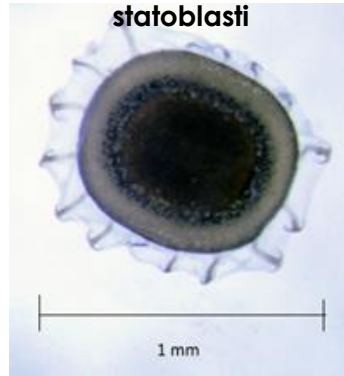
Vauhtia vesienhoitoon III –hanke

www.kvvy.fi/vvh

Hyytelösammaleläin *Pectinatella magnifica*

**Kysymyksiä?
Kommentteja?**

Kasvikattojen tarjoama luonnon monimuotoisuus: hämähäkkieläimiä

Kiitoksia!
kirsi.kuoppamaki@kvvy.fi